

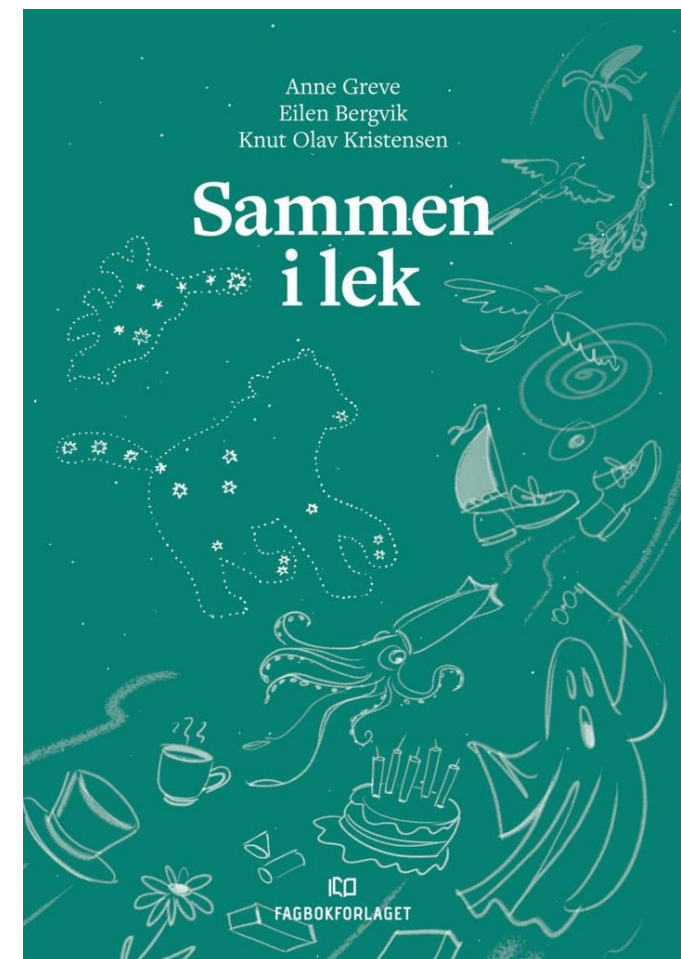
Lekens rolle i barnehage og skole

Utdanningsforbundet Trøndelag

5.Juni 2025

Anne Greve

SAMMEN I LEK

Forskningsprosjekt 2012-2023

STORBYUNIVERSITETET
OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY

- Det mest utfordrende med å skrive om lek er at det er vanskelig å fange inn og beskrive leken på en måte som får frem magien, den kriblende følelsen av spenning, opplevelsen av at tid og rom nærmest forsvinner. I det øyeblikket man skal skrive det ned, har kanskje magien forsvunnet. En annen fare er at teksten kan fremstå som for banal eller for romantisk. Lek gir livet mening, men like fullt er det vanskelig å skrive om det på en måte som får frem alle nyansene. For lek er ikke bare lutter glede og fryd. Lek kan også være alvorlig på den måten at det kan være mye som står på spill.
- (Innledningskapittelet, Sammen i lek)

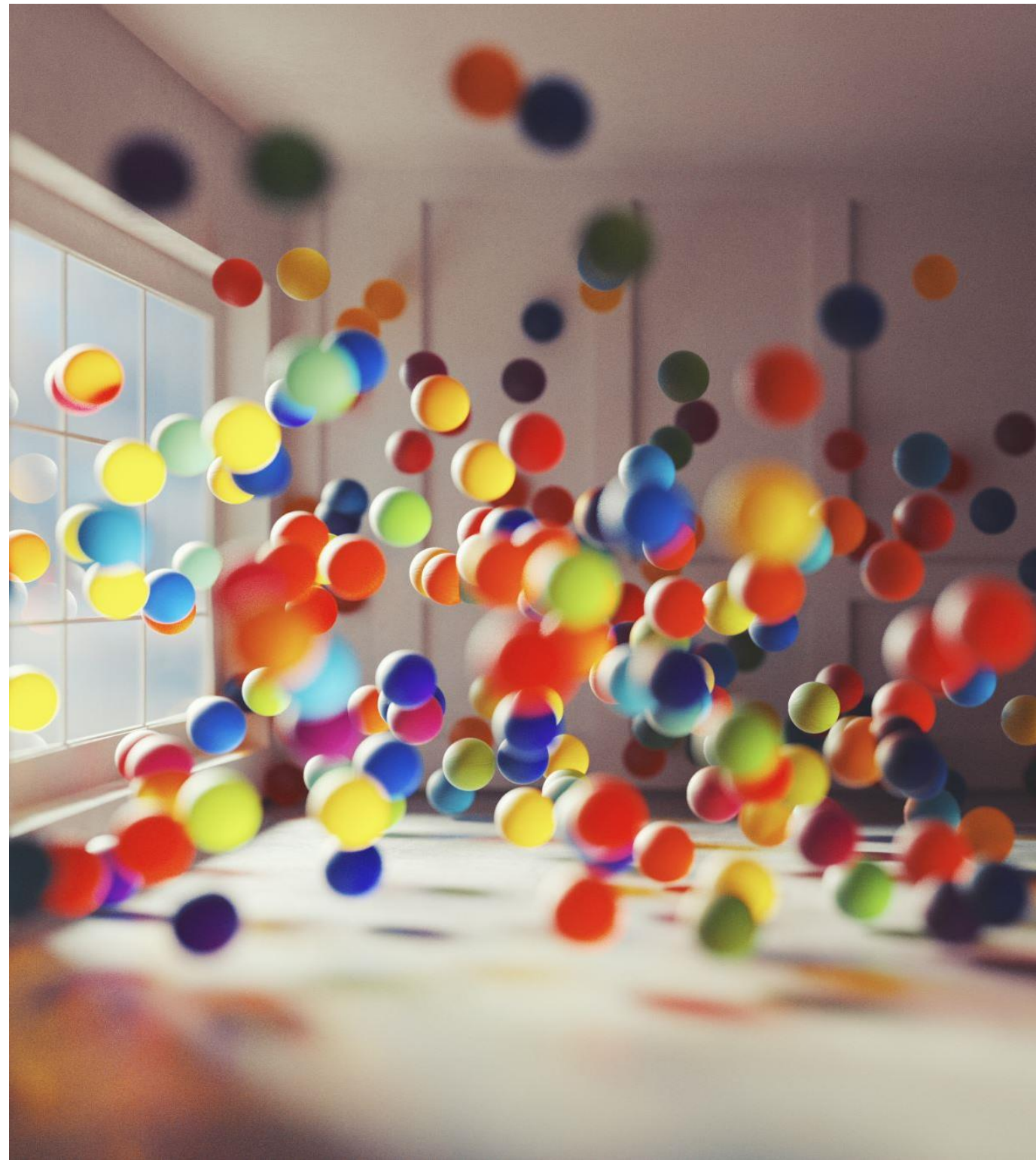

Tenk over:

- Hva likte du å leke som barn?
- Hva var det som var morsomt med denne leken?
- Hendte det at noen voksne var med?
- Hvilke erfaringer har du med å leke med barn nå?
- Er det noe som er vanskelig?
- Er det noe som er gøy?

Hva er lek?

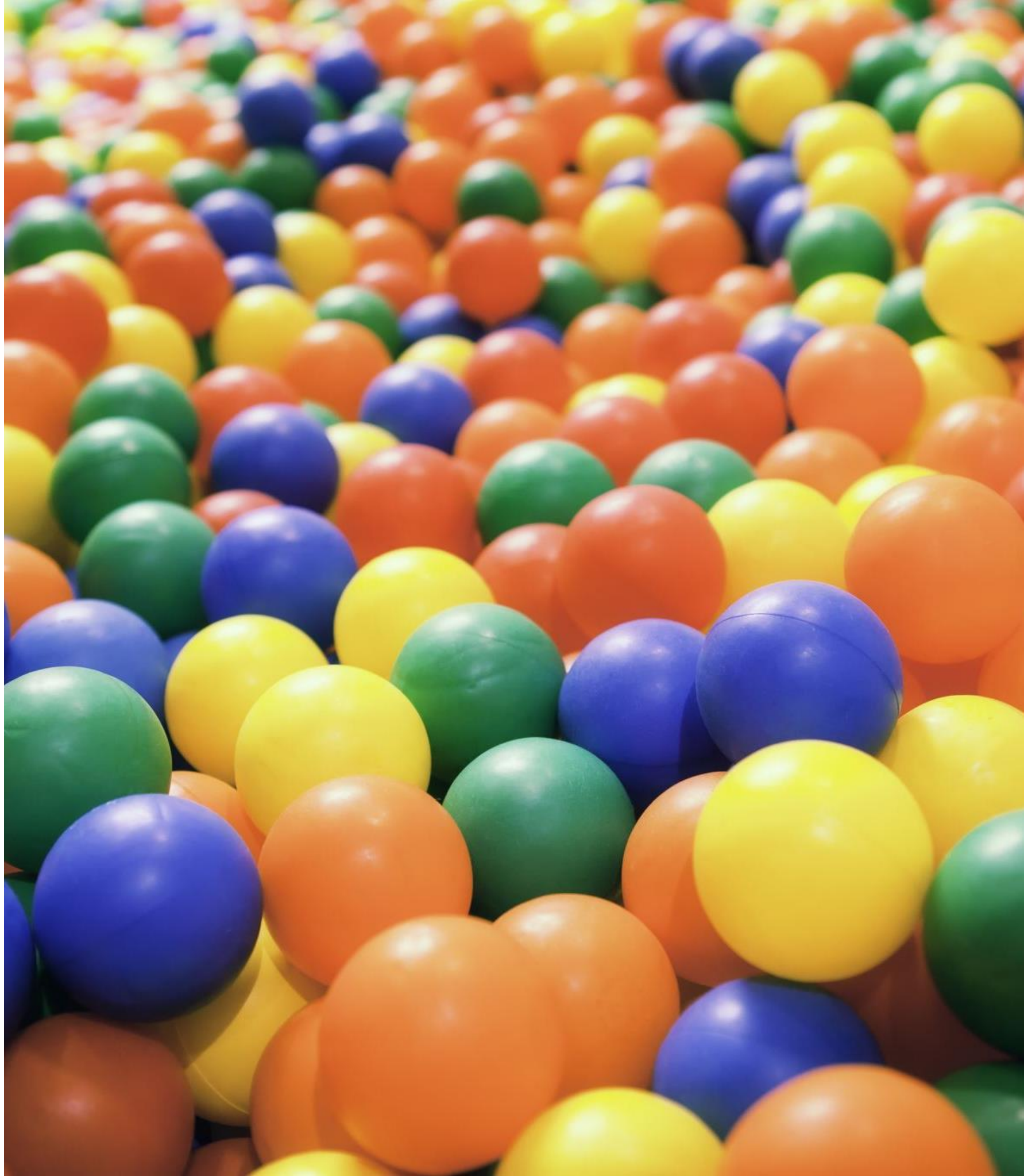
- Lek er frivillig
- Lek har egenverdi – ingen mål utenfor seg selv (annet enn å inspirere til mer lek)
- Lek er uforutsigbar
- Lek er lystbetont
- Lek kan utfordre
- Lek tar oss med inn i en verden der alt er på liksom

OSLOMET

Fri lek – fri for hva?

Hva er «fri lek»?

Hva er lek?

- FNs definisjon av lek:

Barns lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt eller strukturert av barna selv; den finner sted hvor og når mulighetene oppstår.

(Generell kommentar nr. 17 (2013) om barnets rett til hvile, fritid, lek, fritidsaktiviteter, kulturliv og kunstnerisk virksomhet (art. 31), s. 5)

Noen av skolens og barnehagens utfordringer

Inkludering eller utenforskap.

Skolens og barnehagens (kanskje)
viktigste oppgave:

At alle barn opplever å være verdsatt, sett,
anerkjent og inkludert

At noen gleder seg til DU kommer og savner
deg hvis du er borte

Hva vet vi om barns utvikling og trivsel?

- Trygghet
- Være en del av «flokken» – ha mennesker rundt deg som ser deg, heier på deg, liker deg.
- Når du ikke behøver å bruke alle krefter på å beskytte og bevare ditt eget selvilde.
- Hva er det som gjør at barn gleder seg til å komme til barnehagen og skolen?
- Livsglede som ble til livsmestring
- Barnehagens og skolens viktigste oppgave

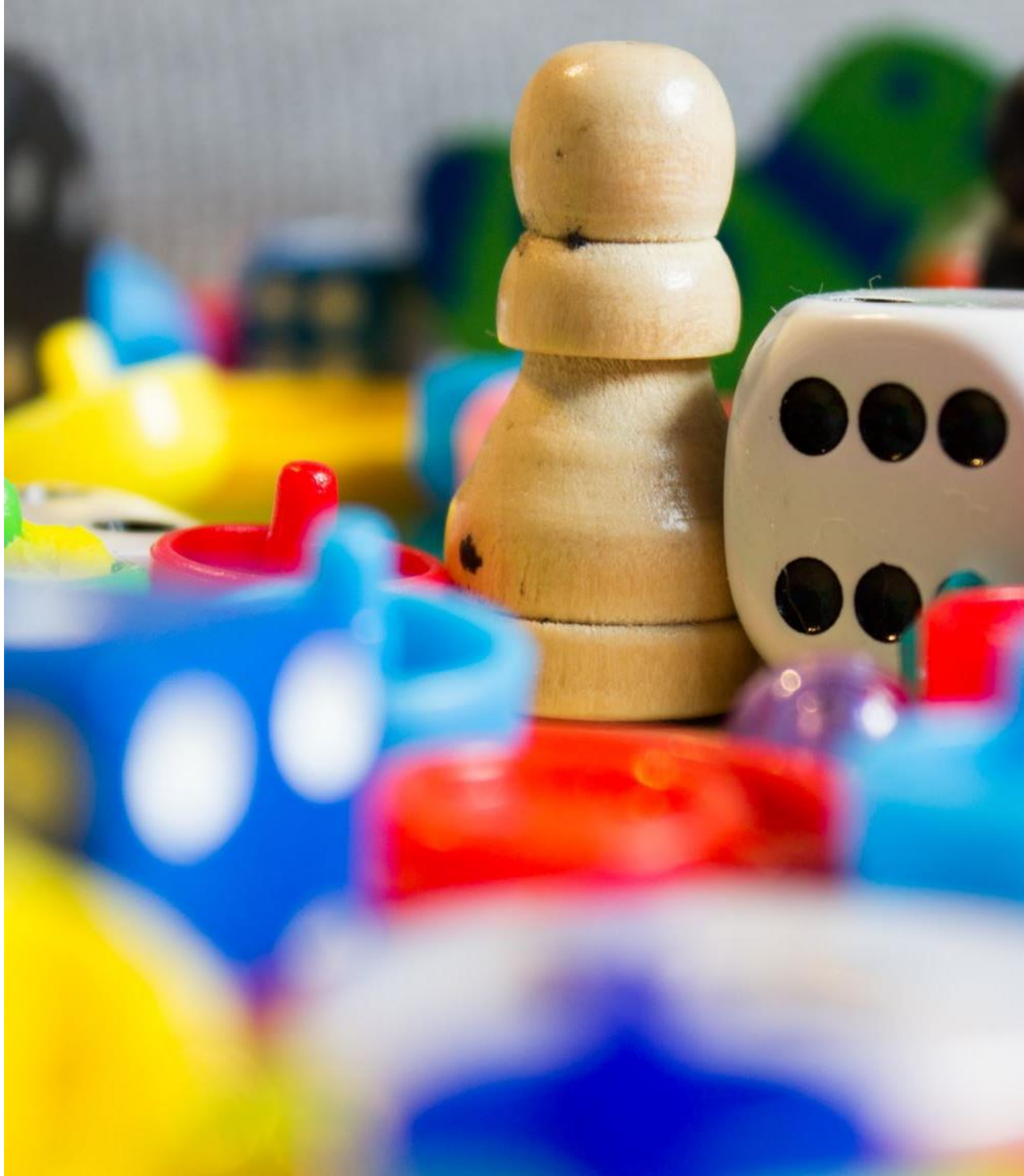
Hva kan gjøres for å fremme inkludering?

Vise at vi er
genuint
interessert i – og
glad i – hvert barn

Være opptatt av
det barna er
opptatt av: LEK

Hva hindrer oss i å vektlegge lek?

- Holdninger til lek
- Lekens status
- Mangel på kunnskap om lek
- Manglel på kunnskap om improvisasjon

Dramatisk lek og improvisasjon

- Å være åpen for det uforutsette
- Å improvisere over samme tema
- Å si Ja, og... ved å akseptere og bygge videre på den andres forslag
- Nærvær og tilstedeværelse
- Å beherske den dramatiske lekens formspråk

Å være åpen for det uforutsette

- «Samme hva jeg gjorde, så ble det ikke slik jeg ville det skulle være inni hue mitt»
- (Gruppeintervju, lærer)
- Utfordringer:
- Hva om leken ikke blir som forventet?

Å være lekbar

«Barn: De pleier nesten aldri å være med å leke»

(Gruppeintervju, barn, 5-6år)

«Barn: Nei, vi syns det er mest gøy å leke med Kåre. Og Anton [to lærere].»

Forsker: Åja, hva er de de klarer å gjøre som gjør at det blir gøy, da?

Barn: Eeee...De leker med oss. Hele tiden.»

(Gruppeintervju, barn, 5-6 år)

«Barn: Voksne kan også leke, men det er barna som leker mer enn voksne. At voksne har mye mer å gjøre enn barna, så de får ikke så mye tid til å leke. Men de kan leke.

Barn: Og så har barna mer fantasi til å leke enn de voksne, da.»

(Gruppeintervju, barn, 2. klasse)

Egen opplevelse av at det er gøy

»Lærer: Det er den delen av jobben jeg kanskje liker....liker best».

(Individuelt intervju, lærer)

«Jeg kjenner på en glede over den leken som ble til i snøhuset. Vi fikk det til å svinge. Og jeg kjenner gleden ved å skape en steikeovn i snøen, over alle mulighetene og åpenheten. Jeg har hatt det kjempegøy.»

(Eilen, feltnotater)

Forskjell på å betrakte barns lek fra sidelinjen og å delta i leken selv.

Av og til er det vanskelig å forklare hvorfor det er gøy – forsvinner magien når vi skal ordsette det?

Flaut eller skummelt

«Lærer: Det er nok kanskje noen som synes det er litt flaut, litt kleint. I hvert fall å bli observert, eller hvis man gjør det ute hvor det er flere voksne. Så man må tørre å på en måte dumme seg litt ut, og være litt rar. Og...det er jeg ganske vant med å være, så jeg synes det er helt (latter) topp å være sånn.»

(Individuelt intervju, lærer)

«Jeg syntes det var så ubehagelig før. Og det har sikkert noe med komfortsonen å gjøre, at det føltes ikke naturlig da og holde på sånn og late som man var noe annet. Og noen ganger kan jeg kanskje be barna om å få en rolle som ikke er så stor fordi at jeg tenker at da kan barn få mye mer store roller selv. Og også det at da kan jeg være et sted hvor jeg er komfortable også.»

(Individuelt intervju, lærer)

Barn som har utfordringer

- Barn som ikke vil leke
- Barn som ikke kan leke
- Barn som ikke forstår hva leken handler om
- Barn som krenker andre barn
- Barn som krenker voksne
- Lærer som krenker barn
- Barn som ødelegger
-

Feilslåtte virkemidler

Ikke lov til å si nei hvis noen spør om å få være med i leken

Vennebank

Rosestol

Problem: lærere fraskriver seg ansvaret.

Lek – ikke bare harmonisk og rosenrødt

Lek kan være alvorlig,
utfordrende, vanskelig.

Ikke alle barn kommer like lett inn
i lek.

Derfor må lærere i skole og
barnehage, som en del av sitt
samfunnsmandat, delta i lek.

Lek – utenfor komfortsonen?

- Hva hvis leken blir mislykket?
- Hva gjør det med meg som profesjonsutøver (og menneske) hvis barna ikke vil leke med meg?
- Hva gjør det med meg å bli avvist?

OSLOMET

Barna som læremestere

Øvelse gjør mester

STORBYUNIVERSITETET
OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY

Er lek bare lek?

- Lek er barns måte å være i verden
- Å leke med et barn, er å anerkjenne det
- Lek bygger selvtillit, trygghet og trivsel. Du behøver ikke tape ansikt i leken
- Lek skaper livsglede

Avslutning

- Hvordan kan vi bli bedre på å prioritere leken?
- Hvor er det det butter?
- Hvordan kan vi vise oss som profesjonsutøvere som prioriterer lek?

TAKK FOR MEG!

